

Laajeneva ja moninaistuva lukutaito

Merkitys ja tavoite

Lukutaidoksi sanotaan monenlaisia muitakin taitoja kuin painetun kirjoituksen lukemista. Erilaiset lukutaidot ovat monien mielestä tietointensiivisen yhteiskunnan tukipilari. Tässä tekstissä esitellään erilaisia lukutaitoja ja pohditaan niiden merkitystä ja rajoja.

Keskeiset ajatukset

Pääsy merkitysten maailmaan ei ole yhtäläinen: kaikki eivät osaa lukea, ja digitaaliset resurssit puuttuvat suurimmalta osalta maailman väestöä. (Lehtonen 2000).

Avainsanat

Lukutaito, lukeminen, kirjoittaminen, sivistys, teksti, merkitys, literacy, medialukutaito, visuaalinen lukutaito, informaatiolukutaito, semioosi, infoähky.

Tiivistelmä

Laajasti määriteltynä lukutaidon käsite (literacy) sisältää lukemisen, kirjoittamisen, laskemisen ja sivistyksen. Jo vuosikymmeniä moderni ympäristö on pursunut erilaisia merkkejä, ohjeita ja mainoksia. Kulttuurin digitalisoituessa ja globaalistuessa ihmistä ympäröi yhä vääjäämättömämpi informaatiotulva ja sen hallitsemiseksi tarvitaan uusia lukutaitoja. Teksti ei ole vain kirjoitusta. Yhä suuremman osan ajasta yhä useammalle informaatioyhteiskunnan kansalaiselle teksti on ympäristö. Entistä moninaisemmat yhteisöt, ympäristöt, menetelmät ja välineet odottavat osaavia tulkitsijoita tuottamaan ja kuluttamaan tekstejä. Lukutaitoa voidaan myös lähestyä useista näkökulmista, esimerkiksi neurologisena, kognitiivisena, kasvatuksellisena, ammatillisena tai kulttuurisena asiana. Tässä lukutaitoa tarkastellaan perinteisen painetun tekstin lukemisen, tiedonhallintaan keskittyvän informaatiolukutaidon sekä kulttuurisesti painottuvan medialukutaidon kannalta.